AZTAG
JOURNAL QUOTIDIEN ARMÉN.
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 550, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 300 Ս
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 7, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتـــاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ՈՒՐԲԱԹ ԱՊՐԻԼ 8 1932
ԳԻՆԸ ՀԱՏԸ 2.50 Ս. Դ.

Զ. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | Թիւ 27 (604)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Այս վերջին հարցին նկատմամբ, այսինքն զինընկեցութեան, պրն. Թարտիէօ հիմնական յեղաշրջում մը առաջ բերաւ Ազգերու Դաշնակցութեան վերջին գումարման ներկայացուած իր ծրագրով, բոլոր տեսակէտներու մէջ։ Որպէս զի զինընկեցութիւնը հնարաւոր ըլլայ հիմնապէս և ոչ թէ միայն պարզ ամբոխավարական և ճարտասանական վարկած մը դառնայ, Ֆրանսայի վարչապետը առաջարկեց, նախ՝ ուժեղացնել Ազգերու Դաշնակցութիւնը և դարձնել իրական հիմնարկութիւն մը, տեսակ մը գեր-պետութիւն, (super-etat) որ ունենայ իր սեփական ուժը, պարտադրելու համար իր վճիռները և կատարելու համար ընդհանուր ոստիկանի դեր բոլոր անոնց հանդէպ, որոնք կ՚ուզեն խաղաղութիւնը խանգարել և առաջ բերել դարձեալ պատերազմի արհաւիրքները։

Իր այս առաջարկը նոր չէ։ Այդ էր ֆրանսական տեսակէտը, երբ Ազգերու Դաշնակցութիւնը նոր կը կազմուէր։ Լէօն Պուրժուա, որ հեղինակութիւն մըն էր քաղաքական գիտութեանց իբրև ուսուցչապետ և նաև իբր պետական դէմք, կը յայտարարէր առաջին հաւաքոյթներուն իսկ, որ առանց զինուօրական ուժի, Ազգերու Դաշնակցութիւնը մի միայն շատախօսութեանց վայր մը կ՚աւելցնէ եղածներուն վրայ։ Այդ հիմնարկութեան գոյութեան տասնեակ տարիները և վերջին Չին և Ճարոն կնճռին մէջ իր անկարողութիւնը եկաւ ապացուցել այդ տեսակէտին ճշտութիւնը։

Այսօր, երբ զինընկեցութեան միակ հնարաւոր պայման Ֆրանսան կ՚առարկէ նոյնը, ինչ որ ասկէ տասը տարի առաջ, որովհետև Պ. Թարտիէօ պարզ կերպով կը դնէ խնդիրը թէ նախ՝ պէտք է ապահովել բոլոր այն պետութիւնները, որոնք պէտք է դադրին սպառազինուելէ, յետագայ յարձակումներու և վտանգներու դէմ։ Անգամ մը որ այդ ապահովութիւնը ստեղծուի, շատ կը դիւրանայ, կ՚ըսէ Պ. Թարտիէօ, մանրամասնութիւններու մասին համաձայնիլը, քանի որ ինքնապաշտպանութեան մտահոգութիւնը կը դառնայ երկրորդական բոլոր կողմերուն համար։

Շնորհիւ Ազգերու Դաշնակցութեան ստանալիք այս բացառիկ դիրքին, հնարաւոր կը դառնայ ուրեմն զինընկեցութիւնը և նաև ատկէ առաջ գալիք խնայողութիւնը բոլոր պետութիւններու համար։ Այդ խնայողութիւնը առաջ կը բերէ ելեմտական դժուարութիւններու վերացում և պիւտճէական բացերու վերջ և հարկերու թեթևացում։

Անգամ մը վճռուին այս կէտերը, այն բոլոր դժուարութիւնները, որոնք գոյութիւն ունին այսօր Եւրոպայի տնտեսական խաղաղացման և վերակազմութեան շուրջ, կը վերանան և ժամանակը հասած կ՚ըլլայ իրականացնելու ընդհ. Եւրոպական Դաշնակցութիւնը, ամենագործնական գրաւականը խաղաղութեան պահպանման համար և պատերազմի վտանգին դէմ։

Պ. Թարտիէօ, Ֆրանսական Ծերակոյտին մէջ խօսած իր վերջին ճառով պարզեց այն ոգին և սկզբունքները, որոնցմով պիտի առաջնորդուի ֆրանսական քաղաքականութիւնը։ Անգլիոյ և Իտալիոյ մամուլը և հասարակաց կարծիքը, ինչպէս նաև Տանուպեան երկիրներու պաշտօնական օրկանները ջերմ ընդունելութիւն ցոյց տուին իր այդ ճառին։ Իր արտայայտութիւնները հանդէպ Անգլիոյ և Իտալիոյ ըրին նուէրին բաւականին այն մութ ամպերը, որոնք կը ծանրացնէին հորիզոնը։

Ազգերու Դաշնակցութեան յաջորդ խորհրդակցութիւնը՝ Ապրիլ 11ին՝ զինընկեցութեան շուրջ, կը դառնայ այս անգամ շատ շահեկան, որովհետև զինընկեցութեան անուան տակ շատ աւելի կենսական եւ հիմնական հարցեր են, որ պիտի քննուին հոն։ Այդ հարցերու ստանալիք լուծումէն է կախուած Ծայրագոյն Արևելքի դրութեան որոշ ընթացք մը ստանալը, ինչպէս նաև ճակատագիրը այն բոլոր պետութիւններուն, որոնք տարտամ և անորոշ քաղաքականութեան մը կը հետևին և դուրս կը մնան Ազգերու Դաշնակցութեան մշակելիք ծրագիրներէն։

ԴԱՆՈՒԲԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ.— Դահլիճի պատմական սրահին մէջ ուր տարիներու ընթացքին տրուած են կենսական կարևորութիւն ունեցող այնքան որոշումներ, Ապրիլ 4ի առտուն անգլիական և ֆրանսական նախարարները նիստ մը գումարեցին խորհրդակցելու համար հարաւային արևելեան Եւրոպայի մէջ տիրող քաոսային կացութեան մասին։

Սոյն նիստին նախագահեց Պ. Մաքտօնալտ և որուն ներկայ գտնուեցան Սըր Ճօն Սայմըն, Պ. Նէվիլ Չէմպըրլէյն, Պ. Ուօլթըր Ռընսիմէն, Պ. Թարտիէօ և Պ. Ֆլանտէն, որոնց կ՚ընկերանային իրենց փորձագէտները։ Սիրալիր և վստահութիւն ներշնչող մթնոլորտի մը մէջ գումարուեցաւ այս նիստը։

Կը կարծուի թէ խորհրդակցութիւնը դարձած է շատ մը խնդիրներու մասին, որոնց կարգին միջազգային պարտքերու խնդիրը ևս։

Ֆրանսական նախարարները խիստ կերպով տպաւորուած էին Եւրոպայի և աշխարհի մնացեալին մասին սպառնացող վտանգի պատճառաւ, նկատելով որ սնանկութեան, չափազանցօրէն թղթադրամ հանելու և պարտքերը դրժելու վտանգը չպիտի կրնար սահմանափակուիլ Եւրոպայի հարաւային արևելեան մասին մէջ միայն։

Այս նիստէն վերջը, պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը տրուեցաւ Տաունինկ Սթրիթի մէջ։ (Ռ. Գ.)

ՄՈՌԱՑՈՒՄՆԵՐ

Գրեց՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Ազգերի պատմութիւնը իր արտաքին առերևոյթական բարդութեան մէջ իրապէս հաստատուած է մարդկային միատարր զանգուածների հոգեկան ու ֆիզիքական քանի մը էական յատկանիշների վրայ, ինչպէս մի ճարտարապետական կառուցուածք, որ կանգուն է շնորհիւ իր հիմնաքարերի, սիւների ու կամարների, որոնք պահած են ամբողջութիւնը։ Մնացածը՝ դրուագ ու քանդակ, երիզ ու նկար, պարզ զարդեր են ժամանակների ու մարդու ճաշակին, հոգեկան բարձր պահանջներին համապատասխան։

Մարդկային կենցաղի, նրա գոյութեան, ընկերային փոխ յարաբերութիւնների բարոյական օրէնքներն ու բովանդակ ըմբռնումները ծագում են իր բաքանչիւր ժողովրդի հիմնական բնոյթագծերից, իրենց հերթին պատմաւ յով մայր բազմաթիւ այլ ղեկավար սկզբունքների։

Ազգից՝ ազգ, ժամանակից՝ ժամանակ մարդկային անհատական թէ հասարակական շարժումները պայմանաւորող օրէնքները էվոլիւսիոնի ճամբով փոփոխութեան ենթակայ երանգով ու ձևով։ Գաղափարների այդ անխուսափելի հոլովոյթի մէջ և բոլոր պայմաններում, բոլոր հորիզոնների տակ, քաղաքակրթական բոլոր աստիճաններում անխեղլի և բացարձակապէս իշխող է մնում հոգիների վրայ ազատութեան տիրական, բնազդական ձգտումն ու տենչանքը։

Եւ արիութիւնը, որ ազատ կեանքի առաջին և միակ պայմանն է, որ գեղեցկացնում է մարդը և բոլոր ցեղերի, բոլոր կլիմաների մէջ, և բոլոր ժամանակներում հաւասարապէս երգւում է ու փառաբանւում որպէս մեծագոյն առաքինութիւն բանական արարածի, ողջ մարդութեանը չքեղագոյն տիպը է և դրա հակառակ՝ և ոչինչ աւելի անարգական քան «անարիս» հայհոյանքը որևէ ցեղի երեսին շպրտուած։

***

Որևէ ժողովրդի գոյութեան ողբերգութիւնն սկսւում է այն օրից, երբ մեռնում է նրա մէջ տղամարդութեան արու, հզօր զգացումը ազատութեան տենչի հետ. երբ պայքարը ախտավարակ, ու ապականիչ չարիքի դէմ համարւում է խենթութիւն, երբ հարուածելու, ընդվզելու փոխարէն, ստրուկը սկսում է փիլիսոփայել ու յարմարուել։

Անհատ թէ հաւաքականութիւն մեռնում են այն օրուանից, երբ ստրկական վիճակը տեսնելով և անապատի վերածելով հոգիները, կամաց կամաց դառնում են բնականոն, ու տրամաբանական կենցաղի մը եղանակ։

Այդ ժամից պատմութիւնը կորցընում է իր իմաստը, ժամանակը կանգ է առնում որպէս անջուր մնացած ջրաղացի փառ, և իմաստալի, զգացական կեանքի հաւասարւում է բուսական խրղճալի գոյութեան։ Վրայ է հասնում ճակատագրական մոռացումը սեփական արժէքների, որպէս գերագոյն ափոփանք կորաքամակ արգահատելի զանգուածների։

Վա՛յ այն ժողովրդին, որ անազատ կեանքի անարգ լուծը կրելու համար իր սեփական հոգու ուրացումն ու մոռացումն ունի որպէս միակ յենարան ու ամոքիչ։

Այդպէս եղանք մենք ամբողջ դարեր։

***

Եւ մենք՝ յետագայ սերունդներս տակաւին ուշքի չենք եկած մեր հայրերի ապրած դառնութեան և իրաւազրկութեան շրջափներից։ Մեր ցեղային հոգու կառուցուածքը տակաւին չի վերածնուել հին-հին աւերներից և անիծուած մոռացումը ազգային փայլուն արժէքների թանձր մրուրի պէս նստած է մեր լութեան վրայ։ Եւ մեր մտածումների, մեր զգացումների, ամբողջ մեր բարոյական աշխարհի պայծառութիւնը մթագնած է ան ժամանակների թշուառութիւնից ծագած մշուշով։

Հակառակ մէկ դարուց ի վեր մեր վերազարթնումի կուռ ճիգերին, մենք տակաւին լիապէս չթօթափեցինք մեզնից աղէտաւոր անցեալի թմբիրը։

Եւ խարխափում ենք լուսնոտների պէս։ Ու մեր գլխին եղած անհնարին հարուածն իսկ չկարողացաւ կատարեալ պէս սթափեցնել մեզ և մօր կիսախուփ աչքերը լայն բացել մեր բախտի վրայ։

Այսօր իսկ, մեր աննախընթաց բեկումի այս դժխեմ ժամանակին, երբ ցեղային բնազդը պէտք է վառ փարոս դառնար մեր դժուարին ուղին լուսաւորելու համար, մենք տակաւին մեր մօտաւոր ու հեռաւոր անցեալի արժէքների մէջ ընտրութեան չուարումն ունինք։

Գաղափարական քաոսը յափում է մեզ և մենք կատաղօրէն իրար ենք ծուատում եղբայր եղբօր դէմ գայլ դարձած։

Վերածնութեան, ազատութեան ձըգտող ժողովրդի համար պայքարներէն ամենէն դժուարինը դարերի ախտաւոր ժառանգութեան դէմ ճակատելն է։

Ազգերը արտաքին հարուածներից աւելի մեռնում են ներքին ցաւերից, և բարձրանում են սեփական առաքինութիւններով։ Հայ ցեղի մեծագոյն թըշուառութիւնն այսօր համազգային կորուստ, անվիճելի իտէալի պակասն է։

Մեր պատմութեան թողած հիւանդոտ, կազմալուծիչ ժառանգութիւնը շատ է ծանր մեր փխրուն ուսերին:

Անհատը կարող է յիմար լինել, բայց ազգը՝ ո՛չ...

***

Գաղափարական արժէքների անհետացումը հաւասարապէս ողբերգական է անհատի ու հաւաքականութեան համար։ Հոգիների դժխեմ աւերածն է այս, երբ մարդկային կեանքին անիւը դուրս է ընկնում իր շիտակ շաւիղից և խելայեղօրէն տարւում ինչպէս բանդագուշող հրէշ փշրելով այնքան լաւ բաներ։

Հանրային խղճմտանքի թշուառ մըթագնումն ամպամած ու մռայլ երկինքէ բութ ճակատներին ծանրօրէն կախուած, ու բազմանում են անիղձալի, ստրկամիտ զանգուածներ, որոնք կրում են մի անպիտան հոգի, որ իրենցը չէ, օտարից փոխ առուած, բայց ղեկավարում է իրենց կեանքն ու բնութիւնը։

Փարձեցէք նրանց հոգում հաստատել հայրենական առաքինի յուշեր, խօսեցէք նրանց տոհմային պատմութեան փառքից ու մեծութիւնից։ Կեանքի իմաստութիւնն ու գեղեցկութիւնը փըռեցէք իրենց առջև պերճ հմայիչ պատկերներով, իզո՛ւր... Մարգարիտները խոզերի ոտների տակ կը տրորուին ցեխերի մէջ։

Մոռացումներ կան, որոնց հատուցումը զարհուրելի է և դարերով ծանրանում է ժողովուրդների բախտին։

Հիմն ի վեր է դառնում ամբողջ բարոյական աշխարհը, մարդկային լեզուն կորցնում է իր բարիքի իմաստը և ըստեղծւում է մի բարբարոս ու վանիչ բարբառ, որ ոչ հոգի ունի և ոչ խորութիւն, ուր աշխարհ ու կեանքի էական երևոյթները անցնում են որպէս հաշմանդամ մուրացիկների շարան։ Իղձալից թափուր գոյութիւններ, որոնց ներսիդին մի խոպան անապատ է, ո՛չ մի ծիլ, ո՛չ ծաղիկ, և ուր իշխում են փուշն ու տատասկը։ Լաւի ու վատի, գեղեցիկի ու տգեղութեան, բարոյականի ու ախտաւորի ըմբռնումները խառնւում են իրար, և այլևս չգիտես, թէ ո՞ւր է վերջանում մէկը և ո՞ւր է սկըսւում միւսը։

Մարդկային կերպարանքը իսկ կորցընում է իր աստուածային դրօշմը, յաղթանակող նիւթի գռեհկութիւնը իր կնիքն է դնում ճակատին։ Աչքերի մէջ երկնային կրակն է մարում, կիցուածքի ու շարժումների մէջ արիութեան հմայքը, և բանական արարածը դառնում է ներքուստ ու արտաքուստ նողկալի։

Կեանքի մեծագոյն ողբերգութիւնը օտարից փոխ առած և օտարին ձեռքով շան պէս վարժեցրած հոգիների բազմութիւնն է։

Ցեղային անաղարտ և հարուստ նկարագիրն անգին անսահման կարելիութիւնների աղբիւր է։

Անհատական ու հայրենական առաքինութիւնների մոռացումը արիութեան ցեղական արժանիքի հողի սիրոյ բացակայութիւնը արագութեամբ առաջնորդում է մարդու դէպի ամենաթիւր, ամենաստորնացուցիչ ուրացումներ, ինչպէս մեր նզովուած օրերում։

Հոգեպէս ախտավարակ հիւանդներ են այդ ուրացողները, որոնք բուժըւելու պէտք ունին։ Էապէս անհայրենիք մարդկային ամբոխները համաճարակի զոհեր են, ծծմռուած, գօսացած էութիւններ։ Այդպիսիները օտար, անբընդգատ երկինքների տակ որոճող թշուառ ստրուկներ են, թէև ինքզինքին խաբուած ազատ են համարում։

Ոչինչ աւելի նողկալի քան ազատութեան մէջ օտարի հոգին զգեցած, բարգաւաճող ստրուկ, որ խղճալի եսն ունի որպէս տիեզերք և իր ճարպակալած մարմինը՝ ամէն առաքինութեան և իմաստութեան աղբիւր։

Իսկական ստրուկը նա չէ, ով շղթայուած է կատաղած գազանի պէս կրծոտել իր երկաթները։ Ստրուկ չէ նա որ անզօր ցասումով իր սեփական մի

(Շար. Բ. էջ՝ Ա. սիւնակ)

ԿԱՅ Է ԻՆ ՀԱՅ ՀԱՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒՆ ՓԱՐԻՋԸ

Տնտեսական համատարած տագնապը, սթերլինի անկումը, արժէթուղթերու արժէքազրկումը, Նիւ-Եորքի, Լոնտոնի սակարանային խաղերը, առնուազն հարիւրին 35—40 տոկոսով պակսեցուցին հարստութիւնները։ Արժէթղթերու չահագէտ ելևէջներէն առանց քրտինքի գոյացած միլիոնաւոր հարստութիւններ առտու մը կանուխ կոտորակուեցան։ Առաւել համաշխարհային գործազրկութեան պատճառաւ ժողովուրդներուն գնողական կարողութիւնը հարիւրին 60 ինկաւ։ Եւրոպայի և Ամերիկայի գլխաւոր յաճախորդները Չինաստան, Հնդկաստան քէնոտած ու խռոված գնում չեն կատարեր, երրորդ յաճախորդը Ռուսաստան ոչ միայն գնում չի կատարեր, այլ սկսած է մրցիլ ահագին ապրանքներ արտածելով։ Ճարոնական յարաճուն ճարտարարուեստը Ասիոյ շուկաները զէնքի ու գնացիրի ուժով կը բանայ իր առջև։ Ասիոյ 900 միլիոն ժողովուրդը կոնակը դարձուցած է արևմուտքին։ Եւրոպայի և Ամերիկայի ճարտարարուեստը գրեթէ կազմակերպուած է Ասիոյ պահանջները բաւարարելու համար։ Եւ Ասիան չպահանջեր։ Ասիան կուզէ տապկուիլ իր իւղով։ Ահա գլխաւորագոյն պատճառը ներկայ տնտեսական, ելևմտական տագնապին։

Այս տագնապը իր յորձանքին մէջ առած է նաև հայ հարուստները։ Մըտմտուքը բռնած է զանոնք։

Փարիզը հայ հարուստներուն ոստանն է։

Կանոր թիւ մը կը ներկայացնեն։

Փարիզահայ հարուստները մենք գիտած ու տեսած ենք առատութեան հեզ տարիներուն։

Գոհացած են փչրանքներ նետելով։ Այն ալ մէկ մասը։ Այսօր երբ ահաւոր տագնապի մը անդրադարձումը կը կրեն, կարժէ՞ զբաղուիլ իրենցմով։ Կարժէ՞ յոյս կապել իրենց։ Դրական կամ բացասական պատասխանէ առաջ, նախ տեսնենք թէ ի՞նչ է անոնց կորուստը։

Այդ կորուստը իրական չէ, ենթադրական ու խաբուսիկ է։ Ցատկապէս կ՚ըզգծենք։ Թէ ինչո՞ւ։ 1914 Օգոստ.ի սկիզբը X հայ հարուստը ենթադրենք մէկ միլիոն ունէր։ 1918 Նոյեմբերի 12ին Xին մէկ միլիոնը եղած էր 10 միլիոն։ 1929 Յունվ. 1ին այդ հարստութիւնը հարիւրին 25, նուազագոյնը վրայ դրած էր։ 1930—1931ի սթերլինի և զանազան արժեթղթերու անկումով յանկարծ Xին հարստութիւնը հարիւրին 40 նուազեցաւ։ Թո՛ղ տնտեսագէտ մը հաշուէ թէ 1914 Օգոստ.1էն 1932 Յունվ. 1 Xը ի՞նչ կորսնցուց կամ ի՞նչ է անոր զէնն ու շահը։ Xին 1 միլիոնը 1929 Յունվ. 1ին արհեստականօրէն ուռելով բարձրացած էր 12 ու կէս միլիոնի։ Արհեստական ուռեցման բնական գործողութիւնը ռէաքսիոնով մը հարիւրին 40 պակսելով իջած է 7 ու կէս միլիոնի։ Թէ բարձրացումը և թէ անկումը եղած է բոլորին համար հաւասարապէս։ Այսինքն հրապարակէն դրամը երկինք փախած չէ։ Հարստութիւններու յարաբերութիւնները նոյնը մնացած են։ Դժբախտութիւնն ու բարեբախտութիւնը որ բոլորին համար է դժբախտութիւն կամ երջանկութիւն չէ։ Մէկին եղածը միւսին ալ եղած է։ Ահա թէ ինչո՞ւ ընդգծումով խիղախ դատաստան ըրինք ըսելով որ հայ հարուստներու մեծամասնութեան կորուստը իրական չէ, ենթադրական ու խաբուսիկ է. կրնան իրապէս սնանկացողներ ըլլալ, մեր խօսքը անոնց մասին չէ։

Հայ հարուստի բարոյական դիմագիծը գիրուկ եզը կովերու օրերէն կը ճանչնանք. հիմա երբ նիհար կովերը գիրուկ կովերը կերան, մարգարէ՞ ըլլալու պէտք կայ գիտնալու համար որ անոնց բարոյական դիմագիծը ամբողջապէս աղարտած, խեղաթիւրուած է։

Իրենց հոգերը շալկած մէկուսացած ախ-վախ կ՚ընեն։

Ազգին կարիքները տեսնելով «կը կծկուն» որովհետև, ալ ի վիճակի չեն տալու։

Թշուառութեան կոծերու և կանչերու հանդէպ խուլ են։

Այրող և արցունքաբեր ցաւերու հանդէպ կոյր։

Այս ժողովուրդի ընդհանուր ու ըմբռստացնող վիճակին հանդէպ համր։

Xին 1ը որ 12 ու կէս եղած էր, պահանջեցինք 2 ու կէս չտուաւ, առարկեց, ներկայացուած ծրագրին չհաւնեցաւ։ Xին 12 ու կէսը որ հիմա իջաւ ենթադրենք 7 ու կէսի՝ կուլայ, իր կորուստներուն պատմութիւնը կը պատմէ. սիրտը կ՚ասեղնոտէ իր վիճակի դառնութեամբ և հրաշալի պատրուակը գտած պէս գոհ է որ ժողովրդային ցաւերուն հանդէպ պատասխանատուութենէ ազատած է։ Հիմա երբ կէսը կը պահանջենք չտար։

Վաղը եթէ նոր անկումով մը աւելի պակսի, պատրուակը միշտ ունի, իսկ եթէ յանկարծակի բարձրացումով մը հինը գտնէ և աւելին, այնքան զբաղուած պիտի ըլլայ որ Ազգի ցաւերու վրայ մտածելու, գլուխ քերելու ժամանակ չպիտի գտնէ։

Ահա այս է հայ հարուստը։

Զտար։ Քիչ տուած ժամանակը շատ խօսեցնել գիտէ։ Կամ տուածը անհամապատասխան է մեր կարիքին և իր կարողութեան։

Պարտականութիւն ունի՞ սակայն հայ հարուստը։ Խիղճը դեր չունի այս հարցին մէջ։ Պէտք է յստակօրէն որոշել և հանրային կարծիքի սեփականութիւնը դարձնել մէկ իրողութիւն. Թէ հայ ժողովուրդը իրաւունք ունի՞ հայ հարուստի հարստութեան վրայ։ Թէ ի՛նչ պարտականութիւն ունի հայ հարուստը իր ազգին հանդէպ, կամ ունի՞ թէ չունի։

Մինչև այս խնդիրը պարզ չըլլայ, մենք մութին մէջ, գնդակ արձակած պիտի ըլլանք։

Պէ՛տք է քննութիւն բանալ, ժողովրդական ամէն բանի ու զանգուածի մէջ նախ երևան հանելու թէ ի՛նչ է կապը հայ զանգուածի և հայ հարուստի միջև։

Ժողովրդական բոլոր զանգուածներու տրամադրութեանց բաւական մօտիկ եմ. եւ մաւորականէն մինչև վերջին բանուորը մէկ ընդհ. համոզում ունին որ եթէ Xը ուզէ այս ժողովուրդը կրնայ փրկել։

Ժողովուրդը իրաւունք ունի իր պահանջը սնուցանելու։ Այս իրաւունքը պարտականութիւն մը կը դնէ՞ Xին վրայ։ Եթէ կը դնէ ի՛նչ ձևով պիտի արժեցուի ժողովուրդին իրաւունքը։ Եթէ Xը խոյս տայ, պատրուակէ, խաբէ, իր կոչումին գիտակցութենէն զուրկ ըլլայ. Զանգուածին տարրական իրաւունքը պարտադիր պարտականութեան մը պիտի փոխուի՞ և ի՛նչ ձևով։

Զանանք աւելի հասկնալի դառնալ, աւելի յստակ ըլլալ։

ՇԱՀԱՄՈՒՆԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ՀԱՅ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ԲԵՄԱԴՐԷ Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
(Կատակերգութիւն երեք արար)

ԼՔՈՒՄԸ
ԵՒ Ռ. ՊՐԱԿԿՕԻ
(Ողբերգութիւն մէկ արար)
9 Ապրիլ 1932, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30-ին
ՈՒՍԹ - ՀՕԼ
Ա. Կարգ 50 Ս. Դ., Բ. Կարգ 30 Ս. Դ.

սերն է ծուատում երկաթէ մարակների՝ տակ, յարատեող իր ըմբոստացումով՝ նա բանական չքեղ արարածն է, որ չարչարուող ազատութեան անհեղ երգն է խառնում իր շղթաների շառաչին։

Իսկական սարուկը նա է, ով թէեւ շղթայազերծ և «ազատ» է, բայց մնացել է սարուկի խառնուածքով, նրա մըտայնութեամբ, նրա բարոյական ըմբռնումներով, և հպարտութեամբ ու երջանիկ մահն է ածում օտար հորիզոնների տակ իր խարազանուած, կապած ու ամուլ կարած հողին։

Անհուն տրտմութիւն է կեանքի, որ երկարատև բռնութիւն ապրած ցեղը ազատ պայմաններում ալ դեռ երկար ժամանակ չի կարողանում թափ տալ իրենց սարկաւմութեան փոշին։

Աններող ու կատաղի իւրայինների դէմ, եղկելի ու թշուառ օտարի առջեւ, արհամարանք սեփական արժէքների, ծնկաչոք պաշտամունք ու բերանաբաց փառաբանութիւն ինչ որ դրսից է, անծանօթ, խորթ, անհարազատ։

Եւ այս բոլորը ոչ թէ միայն հողից կարուած, այլ անապաստան, տարագիր վիճակումս ոչ, նոյնիսկ երէկ, երբ դեռ հայրենի առաջնորդի շրթին էինք թառած։

Այո, ընդունինք, որ անիծուած դարերի տխուր ժառանգութիւնն է այս։ Ընդունինք և այն, որ գիտակից, կենսունակ ժողովուրդները կռւում են այդ ներքին ախտերի դէմ նոյնքան ուժգընօրէն, որքան արտաքին բռնութեան դէմ։ Երբեք չմոռանանք, որ ազգերին պահողը իրենց ցեղային արժանապատուութեան խորունկ, նոյնիսկ կատաղի զգացումն է։

Այնքան ժամանակ, որ մի ժողովուրդ աշխարհի առջև բացճակատօրէն հպարտ է իր ծագումով և իր պատմութիւնով, քանի նա իր լեզուի, իր հայրենի հաւատալիքների, իր ցեղային ըստեղծագործութեան հմայքը չի ապրի որպէս իր մօր սէրը, և օտարից փոխ առած ծրանիով կը փորձէ ծածկել իր ուսերը, նա տակաւին ազգ չէ, այլ անկերպարան խուժան։

Խաւար խղճմտանքով ամբոխների ծնունդ են մեր այս աղնուական ցեղի հոգևոր դերազանց կարողութիւնները արհամարհող, ոտնահարող հայ անուն արարածները, բոլոր այն կովկասեան ռուսական «Օվ»երը, արտասահմանի «Ջօրջ, Ստեֆանս և Գրիգուարներ»ը...

Պատրանքներով չտարուենք. ազգ ասուածը ներքին եւ արտաքին ուրոյն յատկանիշների մի ամբողջութիւն է. ճարտարապետական մի կառուցուածք, որ փլչում է, երբ սկսում ես քարերը քաշել։ Ազգային նկարագիրը ջրամբարի պէս իր ամբարտակներն ունի, մի փոքրիկ ճեղքուածք բաւական է, որ հեղեղը սրբի տանի ամբողջը։

Վա՛յ այն ժողովուրդին, որ իր քաղաքակրթութիւնն սկսում է իր հայրենական արժէքների եւ նրանց արտաքին արտայայտութիւնների աճուրդով։

ՎԵՀԱՓԱՌԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ Ձ'ԵՐԹԱՐ
ԱՆՁԻՇԴ ՑԱՒԱԶԱՑՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Քանի մը օրէ իվեր քաղաքիս մէջ զրոյց մը շրջան կ'ընէր, որու համաձայն, իբր թէ, Տէրունազարդ Հայրապետը Երուսաղէմ պիտի մեկնի քանի մը ամիս հոն անցնելու համար։

Դիմում կատարեցինք Ազգային Առաջնորդարան եւ մեզի յայտարարուեցաւ որ հիմք չէ այդ տեղեկութիւնը։ Նոյնիսկ ըսուեր կային թէ՝ Կարօեան Սրբազանը ալ պիտի ընկերակցի Վեհափառին։ Կարօեան Սրբազան կը հերքէ այդ տարաձայնութիւնը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Անմիջապէս կը սկսին հանգանակութեան ու փրոփականտի։ Առաջին օրէն կը տեսնենք գիտական մէթոտիկ աշխատանք, ծրագրուած, կազմակերպուած շարժում մը։ Ցանձնախումբ մը կը ղրկուի Ուաշինկթըն, պետութեան կողմէ տրամադրուած վաւերական պաշտօնաթուղթերու մէջէն Մերձ. Արևելքի ընդհանուր քաղաքական և ընկերային կացութիւնը և քրիստոնեաներուն վիճակը ուսումնասիրելու համար։ Կառավարութիւնը կը գործակցի յօժարութեամբ։

Տաճ անձնապէս կը ստանձնէ ամէն տեսակ վարչական ծախսերը, և մինչեւ վերջն ալ կը պահէ նոյն խոստումը, հոգ չէ թէ տարուէ տարի գործին ծաւալումը կը ծանրացնէ նաև վարչական ծախսերը։ Ասկէ զատ, ամէն տարի հանգանակութեանց կը մասնակցի առատ նըւիրատուութիւններով։

Առաջին մէկ ամսուան մէջ արդէն կը հաւաքուի առաջադրուած 100.000 տոլարը և հեռագրով կը փոխանցուի Մորկընթաւի։ Չեն ուշանար զանազան կողմերէ եկող տեղեկագրութիւնները հրապարակները ողողել Փոքր Ասիոյ դէպքերու մասին։ Հաւաքուած ստոյգ տեղեկութեանց վրայ հիմնուելով, խնդիրը հանրութեան կը ծանօթացուի թերթերու, գրքոյկներու, պարբերականներու, հրապարակախօսութեանց և անհատներու ուղղուած նամակներու միջոցաւ։

Գործի դաշտին վրայ գտնուող միսիոնարներ կը կազմակերպուին Նպաստի բաշխումը կատարելու համար։ Կազմակերպութեան նախագահը կը վկայէ թէ մինչև զինադադարի տարին, երբ Ամերիկայէն Ն. Ի. Բ.ի նոր պաշտօնեաներ հասան, գործերը տեղւոյն վրայ գտնուող միսիոնարներու ձեռքով կատարուեցան։ Նպաստամատոյցը կը հոգար միայն վարչական ծախսերը. իսկ գործողներուն վարձատրութիւնը միմիայն իրենց պատկանած հաստատութեանց կողմէ էր։

Առաջին ամիսները Թիւրքիոյ կառավարութիւնը դժուարութիւններ ցուցուցած է տարագրեալներու նպաստ հասցնելու գործին առջեւ։ Բայց շատ չանցած, մանաւանդ 1916էն սկսեալ, երբ տեղահանութիւնները գրեթէ լրացած ու ժողովուրդը քայքայուած էր, կառավարութիւնը կը փոխէ իր դիրքը, և յայտնի պատրաստակամութիւն մը կը ցուցնէ մնացորդներու մէջ Նպաստի գործեր թոյլատրելու։ «Անոնցմէ ոմանք նոյն իսկ գործակցողի դեր առին,» կ'ըսէ Պարթըն։ Այս թոյլատու դիրքը աւելի յայտնի դարձած է Գերման հիւպատոս Վանկընհայմի մահէն վերջ։

Նպաստամատոյցը գործած է Ամերիկեան հաստատութիւններու միջոցաւ։ Այդ շրջանին, կ'ըսէ Պարթըն, Նպաստի ամենէն շատ ծախսալից կեդրոնը դարձեր էր Հալէպը։ Նոյն իսկ Ամերիկայի պատերազմ մտնելէն վերջ, երբ պետական ներկայացուցիչները քաշուեցան, և Ամերիկեան գործերը Շուէտական հիւպատոսարանները ստանձնեցին, Թիւրք կառավարութեան դիրքը Նպաստամատոյցի հանդէպ բարեացակամ էր։ Միանգամայն՝ խնդիրներ պակաս չեն եղած։

Անգամ մը Ամերիկայէն նաւ մը կը ղրկուի Սուրիոյ մէջ տարագրեալներուն բաշխուելիք ապրանքով բեռցուած։ Ամէն բան նախապէս կը կանոնաւորուի, կառավարութիւնը կը խոստանայ որ պիտի թոյլատրէ ու դիւրացնէ բաշխումի գործը։ Բայց երբ նաւը կը հասնի Յաֆֆա, փաշա կը պնդէ որ բեռը Սուրիոյ նաւահանգիստը պարպուի և ուղղակի և անձնապէս իրեն յանձնուի, որպէսզի բաշխումի գործը ինք կատարէ։ Ասոր վրայ Նպաստամատոյցը նաւը Աղեքսանդրիա կը ղրկէ և պարունակութիւնը դաշնակիցներու կարմիր Խաչին կը ծախէ։ Սելանիկի մէջ գործածուելու համար, և փոխարժէքը կ'առնէ Սուրիա կը ղրկէ։ Boyard Dodge, Նպաստամատոյցի Սուրիոյ մէջ բրած գործին կ'ակնարկէ։

«Ամերիկեան սքանչելի ծառայութիւն մը մատուցած է, ամբողջ Սուրիոյ մէջ ժողովուրդները կ'օրհնեն Ամերիկայի անունը»։

Նպաստամատոյցի գործը շուտ կը տարածուի դէպի Պաղեստին, ուր իր վրայ կ'առնէ Կարմիր Խաչի գործը, Կովկասեան Պարսկաստան, մանաւանդ աւելի վիճակներ կը գտնէին Պարսկաստանի սահմաններուն վրայ, գաղթականներու բազմութեան պատճառաւ։ Ժողովուրդը քիւրտերու և թիւրքերու միջև վախցած՝ գաղթական վիճակի մէջ դուրս թափուած են։ Կովկասի մէջ նըպաստ տալը կայացած է քիչ շատ չինարարական աշխատանքներու։ Նպաստը տրուած է իբրև վարձատրութիւն տարուած աշխատանքի։ Հանրային գործեր կատարուեր են, ճարտարարուեստական ձեռնարկներ եղեր են։

Զինադադարէն վերջ նոր թափ կըստանայ Նպաստամատոյցի գործը։ Թուրքիոյ զինադադարի լուրը առնելուն պէս կոմիտէն 30.000.000 տոլարի հանգանակութեան մեծ արշաւ մը կը կազմակերպէ։ Ցատուկ յանձնախումբ մը կը ղրկուի կացութիւնը տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու։ Բրիտանական կառավարութեան հետ համաձայնութիւն կը գոյացուի՝ բոլոր մթերանոցները բրի գործածելու Մերձ. Արեւելքի մէջ։ Այդ շրջանին օրական 332.700 հոգի կը կերակրուին, 338 գիւղեր աւիւր կըստանան։ 38 հիւանդանոցներ կը պահուին։

Իրենց կ'օգնեն կառավարութիւնները։ Բրիտանական բանակն ալ ժողովուրդի կերակրումի կը նպաստէ, մանաւանդ Կովկասի շրջանակի մէջ։ Ամերիկայի մէջ Գոնկրէսի 1920 Մարտի հրահանգով Մ. Նահանգներու Արմտիքի Բաժինը 40.000 թօն ալիւր կը նպաստէ, իսկ կառավարութիւնը՝ 4.813.744 տոլար մէկ անգամէն։ Բանակցութեանց մէջ կը մտնեն Փարիզի Խաղաղութեան համաժողովին հետ։ Ամէն կողմէ խոստումներ ու քաջալերութիւն։ Օժանդակութիւնը կ'ապահովուի նաև Հուվըրի Եւրոպական Նպաստամատոյցի Կոմիտէին։

Նպաստի նիւթ բերող առաջին նաւը Իզմիթ կուգայ։ Ալիւրի գինը կ'իջեցուի բնական աստիճանի։ Գործը աւելի ծովեզերեայ քաղաքներու մէջ կը տարածուի, որովհետև Ալէմպիի հրամանով գործիչները կը զգուշացուէին աւելի ներսերը երթալէ, կեանքի վտանգը կանխատեսնելով։ Բայց պատմողը կ'ըսէ թէ Նպաստամատոյցի բոլոր գործիչներն ալ, այդ վտանգալի շրջանին մէջ իսկ, ամէն տեղ մտան՝ առանց իրենց կառավարութեան պաշտպանութիւնը ապահովելու, բոլորովին իրենց անձնական պատասխանատուութեամբ— «At their own risk»։

ԲՈՒԶԱՆԴ ԵՂԻԱԵԱՆ

(Շար.) (2)

ԷՆՎԱԼԻՏ

Լոյսի քաղաքը՝ Փարիզ, եթէ չունի Հռոմի պատկառելի անցեալը, Ս. Պետրոսի ու Ս. Պօղոսի նման հոյակապ ու համբաւաւոր կաթողիկէներ, ունի սակայն նորագոյն ժամանակներու փառաց թանգարանները։ Մեծ Յեղափոխութեան արտադրած հերոսներու անդրիներ ու մեծ ստուերներու գոյացուցած բանաստեղծական մթնոլորտ՝ որոնք իրենց պարծանք ու սփոփիչ հմայք մը կուտան։

Փարիզ այցելողը անդուլ փափաքը կ'ունենայ տեսնելու Էնվալիտը ուր փառապանծ Ֆրանսայի ամբողջ պատմութիւնը խտացուած է, Էնվալիտը թանկագին թանգարանը ըլլալէ առաջ Ֆրանսայի կենսագրութիւնն է, քանի որ Միջին դարերէ ի վեր Ֆրանսայի զինուորա-գրական յուշատեղն է այդ — և պատերազմներն են որ երկրի մը պատմութիւնը կը դարձնեն առասպելային։

Նախ կ'այցելեմ եկեղեցին որուն մատուռներունմէջ եղանակաւոր զօրավարներու մարմինները ցեղեցիկ շիրիմներու տակ ամփոփուած կը հանգչին յաւիտենական քունով և փառայոյզ գմբէթին ճիշդ ներքեւ բոլորն ալ հսկայ փոսի մը մէջ, արձագոյն մարմարիոնէ հոյակերտ տապանաքարի մը տակ՝ նուիրուած Նիկոլա Ա. Ճարէն, կը գտնուի աճիւնները Մեծն Նափոլէոնի, շրջապատուած գունաթափ դրօշներու փունջերով որոնք Փորթուկալի ափունքներէն մինչև Մոսկուա ու Քրեմլին յաղթական ծածանեցան...

Բուն չէնքը՝ որ բանակին թանգարանն է, մասնիկի է արտաքին յայնածաւալ բակէ մը, ուր գետեղուած են վերջին պատերազմին գերմաններէն գրաւուած թնդանօթներէն ոմանք, որոնք իրենց ժանգոտած երախները կը ցցեն դէպի բեզ, ծերացած իժի մը պէս ալ անկարող մահ ու թոյն ժայթքելու, և կ՚ն սպառնալիքի ու արհամարհանքի տարտամ ստուեր մը պարտադնելով իրենց շուրջը։ Ակամայ կը հարցնես ինքնիրենդ թէ՝ արդեօք քանի՜ մատղաշ կեանքերու ցօղուններ դեռ կուռ հասկով չի ծանրացած հնձուեցան, քանի՜ արևներ դեռ արշալոյսի վառ՝ բոցերուն մէջ շիջան այս անմեղ երախներով գծուխածին մեքենաներով...

Կամարակապ հսկայ դրանէ մը քառակուսի ներքնաբակը կը մտնես՝ ամէն կողմէն երկյարկանի երկայնակատուր շէնքով մը պարփակուած, որուն ճիշդ ճակատը կը կենայ մարմարիայ պատուանդանի վրայ, յաղթանակ ցեղակերտ արձանը Պզտիկ Տաճարին Ֆիլիպ(?)ին, ինչպէս Աւստերլիցի ռազմադաշտին վրայ, Նարբոյի(?) բրաբիոնը կրող մեծահանճար զինուորը յայնաթև գլխարկով մը պաշտօնական՝ որ երբեմն ցանկեր յեղայրջեց ու պատմութեան ճակատագիրը իր ափերուն մէջ բռնեց։

Նաբօլէո՜ն... այս անունը մոգական հմայք մը ունի միշտ Ֆրանսացիին ու ժամանակին հետ անոր կախարդանքն ալ կը պայծառանայ ու կը թանձրանայ գօգեն։

Այ կողմէն գետնայարկի ընդարձակ սրահին մէջ կը գտնես շողշողուն զրահներով աւատական ասպետներու խամաճիկներ, բւ զմած փայտեայ փարթամօրէն պաճուճուած ձիերու բայ, մերկ, սլացիկ սուրերը ձեռքերնին, յարձակելու դիրքին մէջ և առջևնին կը կանգնի խրոխտ Օրլէանի կոյսը, կարծես երկնային առաքելութեան հուրը որը ղրկեց զայն հայրենիքի փրկութեան դեռ իր կուրծքին տակ բաբախուն, իբր ախոյեան ու յուշարար բոլոր անիրաւուած դատերու, բողոք ամէն տեսակ անարդարութեանց և իբր երաշխիք բոլոր բիրտ ուժերու ու խենէշ ցանկութեանց վերջնական կործանումին, Արդարութեան սուրովը մինչև իսկ տկար արաբածի մը ձեռքերուն մէջ։

Ձախ կողմը գետնայարկի լայնանիստ սրահը Ֆրնսա. Յեղափոխութեան ու Նափոլէոնական դրուագներու յատկացուած է, հոն է Նէյ, քաջերու քաջը, Տավուք, Մուրաթ, Մէսինա, Կրուշի Նափոլէոնի մարաջախտները, հոն է նաև իրեն, Պոնափարթի վերարկուն ու գլխարկը զոր կրեց Մարէնկոյի դաշտին վրայ։ Եթէ միայն այդ առարկաները լեզու ունենային պահ մը...։

Կրօնական մթնոլորտ մը կը համակէ զքեզ և կ'զգաս թէ ամէն ինչ ունայնութիւն ունայնութեան է, ու Թովմաս Կրէյի խօսքերը շրթունքիդ վրայ ինքնաբերաբար կը կրկնուին. «Փառքի ճամբաները գերեզման կ'առաջնորդեն»։

Այս սրահին դէմ առ դէմ կը գտնուի 1871 պատերազմին յիշատակարանները։ Հոն են Սէտանի ու Ֆրէջօյիլըրի զինուորները, Շանզի, Մաք-Մահօն, Նափոլէոն Գ., հոն է նաև վրէժխնդիր Ֆրանսայի ոգին որ պարտութեան թուխպերուն ետև յաղթանակի հեռաւոր ծիածանին ի տես կը ժպտի։

Վերնայարկերը ամբողջովին Մեծ Պատերազմի անցուդարձերուն ու մանրանկար տեսարաններուն տրամադրուած են։ Մարնի ճակատամարտի ընթացքին գերմաններէն գրաւուած դրօշակներ, չքանշաններ, Վէրսայլի դաշնագրին մանրանկարը և ուրիշ թանկարժէք իրեղէնները ապակեփեղկերու ետև կը ցուցադրուին։ Հոն է կուիններու մէջ գործածուած ոճրածին զէնքերու ու ահազդեցիկ ռումբերու նմոյշներ։

Դաշնակից պետութեանց իւրաքանչիւրին մէյ մէկ խցիկ է տրամադրուած ուր շարայարուած են տարբեր ազգութեանց զէնքերն ու զինուորները, համազգեստներն ու հերոսները։

Զանազան դրօշներու մէջ տեսայ նաև Հայկական Եռագոյնը որ կարծես հոն կը կենայ յիշեցնելու հայ Ազգին անբաղդատելի զոհողութիւնները և անոր հանդէպ կատարուած անլուր անարբերութեան ու անարդարութեանց դէմ բողոքելու։

Սիրտը կը ճմլուի ի տես այս զարմանալի կազմակերպութեանց ու յղացումներուն՝ երբ յիշես թէ ասոնք լոկ ջարդելու ու քանդելու համար յղացուած էին ու բողոքախառն հառաչ մը սրտէդ դուրս կը թոռի։ Կը յիշես թէ Վէրտէօնը ուր Ֆրանսան հերոսութեան անջնջելի էջ մը կրցաւ գրել, Սէտանէն հեռու չէ և թէ Վէրսայլը ուր Գերմանիա իր յաղթանակը տօնեց, նաև վկան եղաւ իր պարտութեան ամօթաբեր խոստովանութեան։ Ցայնժամ կը տեսնես պատերազմներու յիմարական նշանակութիւնը և կը կրկնես Լօնկ Ֆէլլոյի հետ թէ՝ «Զէնքերու ու ամրութիւններու համար ծախսուած դրամներուն կէսը եթէ մարդկային թշուառութիւնը ամոքելու ու տգիտութիւնը փարատելու ծախսուէր, այն ատեն զէնքերու ու բերդերու պէտք չէր մնար»։

Ց. ՄՈՒՍԱԵԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

«Յառաջ»ի մէջ կը կարդանք.—

... 18 Մարտ. (Սեփ. Թղթ.).— Այսօր իսկ հետեւեալ նամակն ստացայ Ղամարլուի Դուին գիւղէն.—

Սրանից տաս օր առաջ, օր ցերեկով կոմինիստներ մտնում են Դանիէլ Գասպարեանի տունը եւ մաւզերի մի քանի գնդակով տեղն ու տեղը սպանում են Դանիէլին։

Պատճա՞ռը։ Ոչ մի պատճառ չէ կարելի տալ, բացի նրանից որ Դանիէլի որդին՝ Արմենակը իբրեւ Դաշնակցական սրանից երկու տարուկէս առաջ փախել է հինգ տարով եւ մինչեւ այժմ էլ բանտարկուած է։

Դանիէլ Գասպարեան 55 տարեկան մարդ էր։ Ողջ իր կեանքում պարապել է միայն հողագործութեամբ եւ այգեգործութեամբ։ Ունեւոր չէր եւ միջակից էլ դեռ մի քիչ ցած կարողութեան տէր մարդ էր։ Իր կեանքում ոչ մի քաղաքական կուսակցութեան չէ պատկանել։

Ահա, տասնեակ եւ հարիւրաւոր պատկերներից մէկը։ Էլ ինչո՞ւ պէտք է գրել դաժան [illegible] փաստերի պատմական յուշերը. քանի որ Երկրայումս հայրենիքում բոյն են դրել արիւնարբու գազաններ, որոնք օրը ցերեկով գիւղացիներին իրենց տներում գնդակահարում են կամ աքսորում ամբողջ ընտանիքներով։

Ամբողջ շրջանում կատարեալ սով է։ Ցաւար, ոչխար, բոլորը կողոպտել տարել են։ Գիւղացուն թողել չեն տաւր որ ցանեն ցանքի, հրամայում են միմիայն բամպակ ցանել։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ՓՈԽԱՐԷՆ ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ
ԱՍՈՒԼԻՍ
ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ
1932 Ապրիլ 16ի շաբաթ իրիկուն, ժամը 8,20ին
ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
ԳԼԽԱՒՈՐ ԽՕՍՈՂՆԵՐՆ ԵՆ՝

ԱՐԱՄ ՍԱՀԱԿԵԱՆ	«Համաստեղի կեանքն ու գործը»
ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆ	«Համաստեղի հերոսները».
ԽՈՍՐՈՎ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ	«Քաղաքական հայեացքները Համաստեղի գրականութեան մէջ»
ՎԱՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ	«Համաստեղի ոճն ու լեզուն»
ՆԻԿՈԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆ	«Համաստեղի տեղը հայ գրականութեան մէջ»

Մուտքի վճարը սովորական. անդամներուն համար 10 սուրիական դահեկան, ոչ-անդամներուն համար՝ 15 դահեկան։

ՓՐՕՍՓԷՐ ՄԵՐԻՄԷ

ՔԱՐՄԷՆ

— Անպիտանը կախաղանին տակն է արդէն և որովհետև գիտէինք թէ տասնոցի մը համար քրիստոնեայի մը վրայ զէնք քաշող մարդ է, վախերնուս կը մեռնէինք որ ձեզ սպաննած չըլլայ։ Ձեզի հետ կ'երթանք դատաւորին քով և կը վերստանանք գեղեցիկ ժամացոյցներ։

— Կը խոստովանիմ ձեզի, կ'ըսեմ իրեն, որ կը նախընտրեմ կորսնցնել ժամացոյցս քան թէ վկայութիւն տալ որ կախեն խեղճ անպիտան մը, մանաւանդ որ... մանաւանդ որ...

— Օ՜, ոչ մէկ մտահոգութիւն մի՛ ունենաք. անիկա լաւ յանձնարարուած է և զինք երկու անգամ չեն կրնար կախել։ Երբ կ'ըսեմ կախել՝ կը սխալիմ։ Ազնուական մըն է ձեր գողը և որպէս այդպիսին՝ պիտի խարանուի (garoller)։ Կը տեսնէք որ աւելի կամ պակաս գողութիւն մը ոչինչ չի փոխեր իր վիճակէն։ Բայց մէկը միւսէն սարսափելի այնքա՜ն ոճիրներ է գործած...

— Ի՞նչպէս կը կոչուի։

— Երկրին մէջ, Ժօզէ Նավարօ անուան տակ կը ճանչնան զինքը։ Բայց պասքերէն ուրիշ անուն մըն ալ ունի որ ո՛չ դուք և ոչ ալ ես պիտի չկրնանք արտասանել։ Նայեցէ՛ք տեսնուելիք մարդ է. և դուք որ կ'ուզէք երկրին բոլոր եզական բաները տեսնել, պէտք չէ թերանաք սորվելու թէ Սպանիոյ մէջ չարագործները ինչպէս կը մեկնին այս աշխարհէն։ Անիկա մահուան մէջ է և Հայր Մարթինեզը պիտի առաջնորդէ ձեզ հոն։

Տոմինիկեան Հայրը այնքան ստիպեց զիս մահապատին այցելել, որ չկրցայ մերժել։ Գացի ուրեմն տեսնելու բանտարկեալը,— հետս առնելով տուփ մը սիկառ, որով կը յուսայի արդարացնել ապաժաման այցելութիւնս։

Զիս Տօն Ժօզէի մօտ տարին ճիշդ այն պահուն՝ երբ անիկա կը ճաշէր։ Գլխու բաւական ցուրտ նշան մը ըրաւ և քաղաքավարութեամբ շնորհակալութիւն յայտնեց նուէրին համար՝ որ կ'ընէի իրեն։ Համրելէ ետք իրեն տուած տուփիս գլանիկները, անոնցմէ վերցուց որոշ թուով և մնացածը վերադարձուց, յայտնելով որ պէտք չունէր աւելին առնելու։

Հարցուցի, թէ քիչ մը դրամով կամ բարեկամներուս վարկին շնորհիւ կրնայի՞ մեղմել իր վիճակը։ Նախ ուսերը թօթուեց տխրութեամբ, յետոյ, միտքը փոխելով, խնդրեց ինձմէ որ պատարագ մը ընել տամ իր հոգիին համար։

— Պիտի ուզէի՞ք, հարցուց երկչոտութեամբ, ուրիշ մըն ալ ընել տալ մէկու մը համար, որ ձեզ նախատեց։

— Անշո՛ւշտ բարեկամս, կ'ըսեմ իրեն։ Բայց այս երկրին մէջ ճանչցած մարդոցմէս ո՛չ ոք զիս չէ նախատած։

Ձեռքս առաւ ու սեղմեց յուզումով։ Լռութեան պահէ մը վերջ, վերսկսաւ.—

— Համարձակի՞մ ձեզմէ ծառայութիւն մըն ալ խնդրելու... Երբ ձեր երկիրը վերադառնալու ըլլաք, թերեւս պիտի անցնիք Նավարրէն և կամ գոնէ Վիթթօրիայէն, որ անկէ շատ հեռու չէ։

— Այո՛, ըսի իրեն. բնականաբար պիտի անցնիմ Վիթթօրիայէն, բայց անկարելի չէ նաև որ Բամպլիւն հանդիպելու համար ետ դառնամ և կը կարծեմ, որ ձեզի համար սիրով պիտի ընեմ այդ շեղումը։

— Է՜հ, լա՛ւ։ Եթէ Բամպլիւն երթաք, ձեզ շահագրգռող մէկէ աւելի բաներ պիտի գտնէք հոն ... գեղեցիկ քաղաք է... Ձեզի կուտամ այս շքադրամը (médaille) (և ինծի ցոյց տուաւ վիզէն կախուած արծաթէ մետայլոն մը), կը պլլէք զայն թուղթի մէջ ... կեցաւ պահ մը տիրելու համար իր յուզումին... և զայն կը յանձնէք կամ կը ղրկէք բարի կնոջ մը, որուն հասցէն պիտի տամ ձեզի.— կ'ըսէք իրեն թէ իր զաւակը մեռած է, առանց յայտնելու թէ ինչպէս։

Խոստացայ կատարել իր յանձնարարութիւնը։ Զինք տեսայ յաջորդ օրն ալ և օրուան մեծ մասը անցուցի իրեն հետ։ Իր իսկ բերնէն լսեցի այն արկածները որ պիտի կարդաք։

III

Ես ծնած եմ, ըսաւ ան, Էլիզօնտօ, Պազդանի հովտին մէջ։ Կը կոչուիմ Տօն Ժօզէ Լիզարրապէնկօա և դուք բաւականին Սպաներէն գիտէք պարոն, որպէսզի անունս ըսէ ձեզի՝ թէ ես Պասք եմ ու հին քրիստոնեայ։ Եթէ Տօն պատուանունը կը կցեմ անունիս, ատիկա անոր համար է, որ իրաւո՛ւնք ունիմ այդ բանին և եթէ Էլիզօնտօ գտնուէինք, հոն ձեզի ցոյց կուտայի մագաղաթի մը վրայ գրուած ազգաբանութիւնս։ Կ'ուզէի որ եկեղեցական ըլլամ. և զիս դպրոց ալ ղրկեցին, բայց բնաւ յօգտուեցայ։ Շատ կը սիրէի խնձորի խաղը, ինչ որ պատճառ դարձաւ կորուստեանս։ Երբ մենք, Նավարցիներս, խնձոր կը խաղանք՝ ամէն ինչ կը մոռնանք։ Օր մը որ ես շահած էի, Ալավացի լակոտին մէկը հետս կռիւ փնտռեց։ Իւրաքանչիւրս առինք մեր երկաթապատ գաւազանները և նորէն ես շահեցայ։ Ասիկա ստիպեց զիս որ թողում երկիրը։ Հանդիպեցայ վիշապազօրքերու և զինուորագրուեցայ Ալմանզայի գունդին մէջ։ Մեր լեռներու մարդիկը խիստ շուտ կը սորվին զինուորական արհեստը։ Շուտով ես խմբապետ եղայ ու դեռ խոստացած էին զիս Վանական (maréchal des logie) ընել, երբ, ի մեծ դժբախտութիւն ինծի, ծխախոտի պահակներուն պետ նշանակուեցայ։

Եթէ Սէվիլ գացած էք, տեսած պիտի ըլլաք այդ հըսկայական շինութիւնը, պարիսպներէն դուրս, Կուատէլքէվիրի մօտ։ Սպանիացիները, իրենց պարտականութիւնը կատարած ատեննին, կամ կը քնանան և կամ թուղթ կը խաղան։ Ես, իբրև իրական Նավարցի մը, կ'աշխատէի միշտ բանով մը զբաղուիլ։ Արոյրէ թելով շղթայ մը կը շինէի կախելու համար ծակիչս (epinglette)։ Ընկերներս կ'ըսէին՝ ահա՛ զանգակները կը հնչեն, աղջիկները գործի պիտի մտնեն։ Կը գիտնաք պարոն, թէ հոն չորս կամ հինգ հարիւր կիներ կան գործարաններու մէջ աշխատող։

Թարգմ. Վ. ԽԱԺԱԿ

(8) (Շար.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԽԶՈՒՄ ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԻՋԵՒ

Թօքիօ.— Մանչուրիոյ Հիւսիսային արեւելեան մասին մէջ ծագող խռովութեանց հետեւանօք, պատերազմական նախարարը որոշեց Քորէ-ի ճափոնական զինուորները ղրկել Շինկ-Թաօի շրջանը:

Մանչուրիական կառավարութիւնը դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզեց Նանքինի հետ:

ՃԱՓՈՆՑԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ ԿԸ ՄՏՆԵՆ ՄԱՆՉՈՒՐԻԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մուքտէն.— Նկատելով որ փորձառութիւն ունեցող պետական պաշտօնեաներուն մեծ մասը մերժեցին աշխատակցիլ Մանչուրիական նոր պետութեան, պետական վարչութիւնները կը գտնուին այսօր ցաւալի վիճակի մը մէջ:

Նախագահը իշխան Բու Եի խնդրեց, հետեւաբար, ճափոնի կառավարութենէն որպէս զի իրեն ղրկէ քանի մը հարիւր ճափոնական քաղաքային պաշտօնեաներ Մանչուրիոյ մէջ կարեւոր պաշտօններուն գլուխ անցնելու եւ ձեռնարկելու համար մանչուրիացի լաւ պաշտօնեաներու կազմութեան:

Կը ծանուցուի թէ նախագահը իշխանի սոյն խնդիրքը ընդունուած է:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՈՃԻՐՆԵՐ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Երուսաղէմ.— Անռելի ոճիրներ գործուեցան վերջին օրերը, որոնք յիշել կուտան այն ոճիրները որ երկու տարի առաջ արեան մէջ ողողեցին Պաղեստինը:

Ոստիկանական իշխանութիւնները երկու օր առաջ Երուսաղէմի մէկ հրեայ արուարձանին մէջ մեռած գտան Լօս Անճէլոսէն Պաղեստին եկած հրեայ զբօսաշրջիկ մը, որուն վիզը կտրուած էր:

Ամսոյս երէքին, մահմետական [illegible] մը մեռած գտնուեցաւ. անոր ալ վիզը կտրուած էր:

Ֆրանկօ-Անգլիական Տեսակցութիւնը

Լոնտոն.— Ֆրանքօ—Անգլիական խօսակցութեանց մտերմական հանգամանքը ընդգծուեցաւ Պ. Մաքտոնալտի կողմէ Ռիւթէրի ըրած մէկ յայտարարութեան ընթացքին: Ան ըսաւ թէ նախնական հետազօտութիւնը աւարտեցաւ, երկու կողմերը զիրար հասկցան կատարեալ կերպով եւ հաստատամտօրէն որոշած են իրենց ջանքերը թափել որպէսզի Չորս պետութեանց խորհրդաժողովը համաձայնութեան մը յանգի:

Պ. Թարտիէօ Ռիւթէրի հետ ունեցած տեսակցութեան մը մէջ ընդգծեց նմանապէս անկլօ—ֆրանսական խօսակցութեանց մտերմական հանգամանքը եւ անկեղծութիւնը:

Ինչ որոշումներ տրուած են

Լոնտոն.— Կը ծանուցուի թէ ոչ մէկ որոշում տրուած չէ անկլօ—ֆրանսական խորհրդաժողովին մէջ եւ թէ անգլիական եւ ֆրանս. կառավարութիւնները բոլորովին ազատ են փոխելու համար իրենց տեսութիւնները:

Դանուբեան տնտեսական աշխատակցութեան շուրջ կատարուող խորհրդակցութեան միջոցին ոչ մէկ փափաք չարտայայտուեցաւ քաղաքական պատճառներով դուրս ձգել որեւէ պետութիւն մը:

Կը շեշտուի թէ պէտք է որ Չորս պետութեանց խորհրդաժողովը կարելի եղածին չափ շուտ յանգի համաձայնութեան մը նկատելով որ քայքայումի վտանգ կ'սպառնայ այս կամ այն Դանուբեան երկրի: (Ռ. Գ.)

Գերմանիոյ նիւթական կացութիւնը

Պէրլին.— Բրիտանական մասնագէտները կը յայտնեն թէ Գերմանիոյ նիւթական կացութիւնը կարծուածէն շատ աւելի կնճռոտ է:

Համայնավարական ցոյցեր

Աթէնք.— Մակեդոնական գիւղի մը մէջ, ոստիկանները կարգ մը համայնավարականներ ձերբակալելու ձեռնարկած միջոցին հանդիպած են գիւղացիներու կազմակերպեալ մէկ դիմադրութեանը:

Ոստիկաններու կողմէ պահանջուած օգնական ուժերը տեղւոյն վրայ հասան բայց ձերբակալութեան գործողութեան միջոցին խռովութիւն մը ծագեցաւ որուն ընթացքին բազմաթիւ անձեր վիրաւորուեցան:

Աթէնք.— Պիրէոսի ոստիկանութիւնը ցրուեց համայնավարականներու կողմէ կազմակերպուած հաւաքոյթ մը որուն միջոցին լսուեցան յեղափոխական երգեր եւ յեղափոխութեան հրաւիրող բուռն ճառեր:

Հրացանաձգութիւններ տեղի ունեցան: Ձերբակալուած անձերու թիւը բաւական կարեւոր է:

Աթէնք.— Հարիւրի չափ համայնավարականներ խռովութիւն հանեցին Պիրէոսի մէջ եւ ընդհարում ունեցան ոստիկանութեան հետ. Համայնավար մը վիրաւորուեցաւ եւ շատ մը անձեր ալ ձերբակալուեցան:

Աւելի լուրջ խռովութիւններ ծագեցան Քէլիսի մօտ գտնուող Մէթալլիքոն (Մակեդոնիա) գիւղին մէջ՝ համայնավարականներու եւ ոստիկան զինուորներու միջեւ: Բազմաթիւ վիրաւորներ կան: Ոստիկան զինուորները վերահաստատեցին կարգը:

Պէրլին.— «Պէրլինէր Թակէպլաթ» կը թելադրէ զեղչել ընդհ. կերպով աշխատութեան ժամերը գործ գտնելու կարելիութիւն տալու համար մէկ միլիոն անգործներու, միանգամայն մշակելով հանրօգուտ շինութեանց ծրագիր մը:

Սեղանաւորական կացութիւնը Ամերիկայի մէջ

Նիւ—Եորք.— Սեղանաւորական կացութիւնը բարուոքիլ կը թուի:

Ուաշինկթըն.— Խորհրդարանը քուէարկեց օրէնք մը որով անկախութիւն կը շնորհուի Ֆիլիբեան կղզիներու թուականէս սկսեալ ութը տարի վերջ:

Վիէննա.— Նախկին աւստրօ—Հունգարական միապետութեան վերջին արտաքին գործոց նախարարը Կոմս Օթթօքար Չէրնին Վիէննայի մէջ վախճանեցաւ 60 տարեկան հասակին մէջ:

Համայնավարական շարժումը Հունգարիոյ մէջ

Պուտաբէշթ.— Ձախակողմեան ծայրայեղ տարրերու կրկնապատկուած գործունէութիւնը այս վերջին օրերս զբաղեցուց հունգարական ոստիկանութիւնը որը քառասուն հոգի ձերբակալեց Զէկէտի մէջ: Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն կատարեց բանուորական տան մէջ ուր գտաւ գիրքեր, վնասակար թռուցիկներ, Միջազգային Կարմիր Օգնութեան յատուկ նամականիշներ եւ գաղտնի թերթ մը: Սոցիալ—Դեմոկրատ կուսակցութեան կեդրոնատեղիներն ալ խուզարկուեցան:

Սառոյցակոյտեր կը շրջին Ատլանտեանի հիւսիսային մասերուն մէջ

Համպուրկ.— Գերմանական շոգենաւերուն հրամանատարները անթել հեռագրով հաղորդած են թէ 350ի չափ հսկայ սառոյցակոյտեր կը հղլին հիւսիսային Ատլանտեան երթեւեկող շոգենաւերուն անցած ճամբաներուն երկայնքը:

Հրահանգներ ղրկուեցան բոլոր շոգենաւերուն որպէսզի նաւարկեն աւելի դէպի հարաւ գիծի մը վրայօք:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

ՀԱԼԷՊԻ, ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԵՒ ԹՐԻՓՕԼԻԻ ՄԷՋ ԱԼ ՑՈՅՑԵՐ ԵՂԱԾ ԵՆ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ ԵՆ ԱՅՍ ՑՈՅՑԵՐԸ

Մեր երեկուան թիւով գրած էինք որ 40ի մօտ համայնավարներ յարձակում գործած են Պէյրութի Ամերիկեան Հիւպատոսարանին վրայ եւ ջարդ ու փշուր ըրած անոր ապակիները:

Համայնավար հերոսները սակայն չեն գոհացած այդքանով եւ երէկ հիւպատոսի հասցէին ղրկած են կարգ մը անստորագիր նամակներ հայհոյութիւններով լեցուն: Միեւնոյն ատեն քաղաքի զանազան մասերուն մէջ պատերու վրայ գտնուեցան թռուցիկներ որոնք ծանր մեղադրանքներ կը պարունակեն Ամերիկեան կառավարութեան հասցէին: Այս թռուցիկներու մէջ համայնավարները Ամերիկեան կառավարութիւնը կը ներկայացնեն ամենաքնաւոր եւ վայրենի եւ կը յիշեն Սաքօ Վանզէթիին մահապատժութիւնը եւ այլ դէպքեր: Ի վերջոյ անոնք բանուորները կը հրաւիրեն պոյքոթի եւ բողոքի Ամերիկեան կառավարութեան դէմ:

Պէյրութի մէջ այս դէպքերու պատահած միջոցին համայնավարները թռուցիկներ գրուած են եւ ցոյցեր ըրած են նաեւ Թրիփոլիի, Հալէպի, եւ Դամասկոսի մէջ, միեւնոյն նպատակաւ եւ միեւնոյն բովանդակութեամբ:

Ինչպէս գրած էինք այս յարձակման պատճառը եղած է երէկ ամերիկայի մէջ մահուան դատապարտուած 9 ոճրագործներու դատավճիռը: Այս առթիւ Ամերիկեան հիւպատոսի քարտուղարը կը յայտնէ որ այդ 9 մահապարտները գործաւորներ չեն եւ ոչ ալ համայնավարներ, այլ անոնք բազմաթիւ ոճիրներ գործող, կողոպուտներ եւ սպանութիւններ ընող յայտնի չարագործներ են, որոնք վերջին անգամ երկու աղջիկներ բռնաբարելէ վերջ մորթած էին զանոնք, իրենց ազգականներու փրկագին տուած չըլլալուն պատճառաւ: Ամերիկեան կառավարութիւնը յետ դատավարութեան անոնց մահուան վճիռ տուած է:

Ահա՛ թէ՛ ի՞նչ տեսակ մարդիկ են համայնավարներու պաշտպանել ուզած չարագործները...:

ՔԻՐԻԱՔՕՍ ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆԸ ՊԻՏԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻ

Քիրիաքօս եւ Ձհէյր դրամատան սնանկութեան քննութիւններով կը զբաղի Պ. Տէգանկ: Հասկցուած է որ, դրամատան տնօրէն Նիքօլա Ձհէյր, սնանկութենէն առաջ, բազմաթիւ չէքեր ստորագրած է ուրիշ դրամատուներու վրայ, առանց ունենալու այդ դրամատուներու հաւանութիւնն ու վստահութիւնը: Այս պարագան կը նկատուի զեղծում:

Կը կարծուի որ շուտով ձերբակալման հրամանագիր կ'ստորագրուի Նիքօլա Ձհէյրի նկատմամբ, քանի որ այս եւ նման բազմաթիւ անկանոնութիւններ եւ կասկածելի արարքներ տեսնուած են անոնց հաշիւներուն մէջ, ցարդ չի ձերբակալուելուն պատճառը յայտնի չէ, սակայն պարտապահանջները կը պահանջեն անոր անմիջական ձերբակալումը:

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՇՓԱՆԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

«ԷԼ ՆԻՍԱ» ԽԻՍՏ ՊԱՏԻԺ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Էլ Նիսա» ընդարձակ կերպով նկարագրելէ վերջ համայնավարական երեկուան յարձակումը եւ Ամերիկեան հիւպատոսի բողոքները, կը գրէ.—

Կառավարութիւնը պէտք է շատ խիստ օրէնք մը մշակէ եւ ամենածանր պատիժներ սահմանէ այս անիշխանականներու դէմ, որովհետեւ կը տեսնենք որ Ընդհանուր Ապահովութեան մարդիկը շատ նեղութիւն կը քաշեն մինչեւ որ կարենան ձերբակալել համայնավար մը, եւ ասկէ վերջ, երբ այնքան դժուարութիւններով իրենց ձեռք անցուցած համայնավարները կը յանձնեն դատարան, շուտով անկէ դուրս կը հանուին անոնք: Այս պատճառով, անոնք աւելի ազատ եւ բուռն գործունէութեան մը կ'սկսին, քանի որ շատ թեթեւ պատիժներու կ'ենթարկուին:

ՆԱՈՒՄ ՄՈՒՔԱՐԶԱԼԻ ՄԱՀԸ

Մեր նախորդ թիւով գրած էինք որ, Պ. Նաում Մուքարզալ, Ամերիկա հրատարակուող արաբերէն «Էլ Հօտա» թերթին տնօրէնը Փարիզի մէջ գործողութեան մը ենթարկուած է եւ ծանր վիճակ մը ունի:

Հեռագիրները կը գուժեն արդէն որ պ. Մուքարզալ կնքած է իր մահկանացուն:

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, հանգուցեալը Փարիզ կուգար, իր հետ բերելով Ամերիկա գտնուող հազարաւոր Լիբանանցիներու քուէները, Լիբանանի Հանրապետութեան յաջորդ նախագահի ընտրութեան համար: Ան Փարիզի մէջ պէտք եղած աշխատանքները պիտի թափէր ապահովելու համար Պ. Էմիլ Էտտէի յաջողութիւնը:

Նաում Մուքարզալ երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած է Ամերիկա, խոյս տալով Համիտեան բռնութեան ձեռքէն: Իր թերթը «Էլ Հօտա» թարգմանը կը հանդիսանար ամբողջ գաղթական Լիբանանցիներու: Շնորհիւ իր հմտութեան, հայրենասիրութեան, եւ վաստակած հարստութեան Նաում Մուքարզալ մեծ հեղինակութիւն մը կը վայելէր:

ՀՐԴԵՀ ՇՈԳԵԿԱՌՔԻ ՄԷՋ

Առջի գիշեր, Դամասկոսէն Պէյրութ եկող շոգեկառքը չոր խոտ եւ յարդ կը փոխադրէր: Ճամբան, Ֆիճա կայարանէն մեկնելէն վերջ, հրդեհը կ'սկսի վագոններէն: Սրղայա կայարանը չհասած արդէն բոցը կը բարձրանար դէպի երկինք եւ կը գրաւէր շոգեկառքի պաշտօնեաներուն ուշադրութիւնը:

Ճամբորդները տեսնելով վտանգը, բռնկան պոռալ: Շոգեկառքը կեցաւ եւ ամէն ոք վար իջաւ: Գործաւորները սկսան մարել կրակը, բայց արդէն վագոնի տախտակները այրուած էին:

Ճամբորդները ոեւէ վնասի չենթարկուեցան:

ՀՐԵԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ ՄԸ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Առաջին անգամ ըլլալով քաղաքիս մէջ կը սնանկանայ հրեայ վաճառական մը՝ Ձէքի Շահաթի Թիւրքիէ: Դամասկոսի եւ Պէյրութի մէջ կերպասեղէնի երկու մեծ վաճառատուներ ունէր ան: Սնանկութեան քննութիւնը յանձնուած է սէնտիքի, նախագահութեամբ պ. Ճէրարտի

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ ՕՐ ՑԵՐԵԿՈՎ ՌՈՒՄԲ ԿԸ ՆԵՏԵՆ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

ՈՃՐԱԳՈՐԾՆԵՐԸ ՉԵՆ ԳՏՆՈՒԻՐ

Հալէպէն հեռաձայնով կը տեղեկագրեն մեզ.—

Ամսոյս 5ին, երեքշաբթի օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, կուսակալի եւ ելեւմտական տնօրէնի պաշտօնատեղիներուն մէջտեղ ռումբ մը նետուեցաւ եւ ահագին որոտում պատճառեց: Պաշտօնեաները իրարանցման մատնուեցան եւ ամէն ոք սարսափի դատապարտուեցաւ: Շուտով ժանտարմաներ եւ ոստիկաններ հասան, պալատի դռները փակեցին եւ խիստ խուզարկութիւններ ըրին, սակայն հնարաւոր չեղաւ գտնել ոճրագործը:

Ցարդ կարելի չեղաւ գտնել նաեւ առջի օր, կուսակալի տան վրայ նետուած ռումբի հեղինակները: Ձերբակալեալները ազատ արձակուեցան:

ԹՐԻՓՕԼԻԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ ՌՈՒՄԲ ԿԸ ՊԱՅԹԻ

ՈՃՐԱԳՈՐԾՆԵՐԸ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ

Առջի գիշեր, Թրիփոլիի Մինա թաղին մէջ, Տէր Էլիաս, Միշէլ Սալեհ եւ Ֆրանսիս Մէյթի մարոնի եկեղեցին գացին եւ հոն տեղաւորեցին խողովակ մը մէջը վառօդ լեցուած եւ երկու կողմերէն խցուած: Վերջը պատրոյգ մը դրին անոր ծայրը եւ կրակեցին: Քանի մը վայրկեան վերջ պայթեցաւ վառօդը եւ սարսափելի որոտ մը յառաջ բերաւ, եկեղեցիին խորանն ու սիւները վնասուեցան եւ պատկերները ջարդ ու փշուր եղան:

Ոստիկանները հասան, քննութեան ձեռնարկելով երեւան հանեցին ոճրագործները, որոնք այժմ բանտի մէջ կը քաւեն իրենց մեղքը:

ՔԱՐԻՒՂԻ ՆՈՐ ՃԱՄԲԱՅ ՄԸ

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԷԹԷՆ ԿԱՄ ԹԱՐԹՈՒՍԷՆ

«Լօյթ Վէյմ» քարիւղի ընկերութեան ներկայացուցիչ պ. Մագիֆօր հաղորդած է մեզ:

Անոր պաշտօնն է բանակցութիւն վարել Բարձր Յանձնակատարութեան հետ, Իրաքի ուրիշ շրջանին մէջ, իր ընկերութեան պատկանող քարիւղի աղբիւրները փոխադրել Միջերկրական Ալէքսանտրէթէն կամ Թարթուսէն: Այս ընկերութիւնը առանձին ճամբայ պիտի շինէ Իրաքէն մինչեւ Միջերկրական:

Պ. Մագիֆօր արդէն տեսակցութիւն ունեցած է պ. Թէբրօի հետ եւ սկսած բանակցութեան: Յոյս կայ որ մօտ օրէն գոհացուցիչ արդիւնք մը ստանայ ան եւ պատրաստութիւններ սկսին այդ գծի վրայ ալ:

ՔԱՐԻՒՂԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ՍԿՍԻ

40 ԹՕՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ ՀԱՍԱԾ

Թրիփոլի հրատարակուող «Էլ Ռաիդ» թերթը կը գրէ որ Թրիփոլիի նաւահանգիստը հասած է «Գրէնս Լայն» շոգենաւը, որ բեռնաւորուած է 40 թօն ծանրութեամբ գործիքներով, որոնք քարիւղի ճամբու շինութեան պիտի գործածուին:

Ըստ «Էլ Ռաիդ»ի տեղեկութեանց քանի մը օրէն պիտի հասնին նաեւ ուրիշ նաւեր բեռնաւորուած 200 թօն ծանրութիւն ունեցող երկաթներով եւ գործիքներով:

ՍՈՒՐ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՆ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՀԻՆ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

Դամասկոսի, Համայի եւ Ղութայի լրացուցիչ ընտրութիւնները լրացան առջի օր, ամսոյս 6ին: Երեք շրջաններու մէջ ալ շահած են ազգայնականները: Համայի եւ Ղութայի մէջ ամբողջութեամբ ընտրուած են ազգայնական թեկնածուները:

Դամասկոսի մէջ առտուան ժամը 8ին սկսող քուէարկութիւնը տեւած է մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը եւ քուէատուփը բացուելով արդիւնքը առնուած հազիւ կէս գիշերէն վերջ ժամը 2ին: Կառավարութիւնը խիստ հսկողութեան տակ առած էր քաղաքը ամբողջ օր եւ 5 թանքեր կ'սպասէին Մերճի հրապարակին վրայ:

Այս առտու հեռաձայնով տեղական թերթերու հաղորդուած է Դամասկոսի ընտրութեան արդիւնքը: Ընտրուած են հետեւեալները.

Եուսուֆ Լինատօ (հրեայ), Ճէմիլ Մէրտամ (ազգայնական), Ֆաիզ խուրի (ազգ.), Լութֆի Հաֆար (ազգ.), Զէքի Խաթիպ (ազգ.), Ֆախրի Պարուտի (ազգ), Իհսան Շէրիֆ (ազգ.), Մուհամմէտ Ալի Ապտ (կառավարական), Հաջջար էլ Ազմ (կառ.):

Պ. ԲՕՆՍՕ ՎԱՂԸ ՊԷՅՐՈՒԹ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ

ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Բօնսօ վաղը Դամասկոսէն Պէյրութ պիտի վերադառնայ: Կը կարծուի որ երկուշաբթի օր Ն. Վսեմութիւնը յուզէ Լիբանանի հանրապետութեան նախագահի ընտրութեան հարցը: Ամսոյս 12—14 անպայման կը վերջանայ ընտրութիւնը:

Երէկ պ. Բրիլի, ներքին նախարար Մուսա Պէյ Նամմուր եւ Երեսփոխան մը տեսակցութիւն ունեցան: Ներքին նախարարը, ասկէ վերջ, իրեն դիմող լրագրողներուն յայտարարեց որ նախագահի ընտրութեան մասին ոչ մէկ խօսակցութիւն ունեցած են իրենք, այլ իրենց խօսակցութեան միակ նիւթը եղած է ամերիկեան հիւպատոսարանի վրայ տեղի ունեցած յարձակումը եւ շուկայի մէջ ստորագրուելու համար շրջող հանրագրութեան պարագան:

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

7 ԱՊՐԻԼ 1932		Ս. Դ.
Եգիպտ. թղթադրմ.		491
Անգլիկն. »		480
Տօլար »		126
Թրքական »		60
Պանք Օթթոման		125
Իտալական Լիր 100		655
Յունական Տրախմի 100		125
Անգլ. ոսկի		605
Ֆրանս. »		484
Օսման. »		550
Արծաթ մէճիտ		28
Գրէտի Ֆօնս.	Ա. Ֆ.	540
» »	Բ. »	290
» »	Գ. »	283

Մէծէրեան եղբարք Րիւ Ֆօշ Թէլէֆօն 5-19

Կարդացէք եւ Տարածեցէք
«ԱԶԴԱԿ»Ը

Յունական գործեր

Աթէնք.— Կառավարութիւնը կ'ուսումնասիրէ [illegible] ծրագիր մը [illegible] 800 միլիոն դրախմի [illegible]:

176

Բո՜ւմ, բա՛մ, պուկա՜-պուկա՜... տզը՛ տզը՛ տզը՛...

Բանից երեւաց, որ մենք ներքեւ, ձորի միջին ենք եղել իսկ վերեւ սարի գլխին երեւացել են 30-40 բաշիպօզուքներ և կրակ են բացել մեր վրայ՝ վիրաւորելով երկու կամաւոր, մէկը գլխից, միւսը ոտից, որոնց վէրքերը հենց այդտեղ, գնդակների և թնդանօթների երաժշտութեան տակ կապեցի: Բոլորն էլ շնորհաւորում էին միմիանց, որ վերջապէս բախտ ունեցանք կռուի արժանանալու և վիրաւոր ունենալու:

Բաշիպօզուքները փախուստի դիմեցին, բայց նրանցից մէկ քանիսը գերի ինկան: Այդ դէպքը պատճառ եղաւ, որ բոլոր գիւղերը խստիւ խուզարկեն եւ բոլոր տղամարդիկ գերի բռնեն, իսկ կանայք երեխայք առժամանակ մնացին անձեռնմխելի: Երբ մենք անցնում էինք գիւղի միջով, ես բացի մի դուռ եւ տեսայ նրա յետեւում, տան բակի մէջ արեան մէջ թաւալւում է մի ծերուկ՝ վիրաւորուած գլխից, իսկ պատշգամում պատի մօտ, յեղապատում երկիւղից պատի գոյն առած, չորուած մի քանի հոգի սպասում են իրենց ճակատագրին.... Ես արագութեամբ ծածկեցի դուռը, որպէսզի զինուորները չտեսնեն. գուցէ կենդանի մնան: Այդ սրտաճմլիկ պատկերը իսկոյն յիշեցրեց ինձ մեր խեղճ հայ մայրերի եւ քոյրերի դրութիւնը, որոնք նոյն այդ օրհասական վիճակին մէջ զոհ էին գնում բաշիպօզուկների վայրագութիւններին: Գիւղի տները շուտով ծածկուեցին թանձր ծխով եւ կրակը սկսեց ճարճատել, բոցեր արձակել, կլանել ոչնչացնել տուն, կայք, [illegible], չարքաշ աշխատանքի արդիւնքները:

Երբ բարձրացանք սարի գագաթը, որտեղից պէտք է իջնէինք վար, մեր անցած ձորն լցուել էր թանձր ծխով, այրւում էին մի քանի գիւղեր:

44 173

Կը հասնին շուտով Խասքով քաղաքը ուր պէտք էր մնար պրիկատը օր մը հանգստանալու համար մինչեւ ընդհարումները:

Այնտեղ պրիկատը կը տեղաւորուի զանազան տուներու մէջ, որովհետեւ բաւական մեծ քաղաք է և կարելի է նոյնիսկ հաց և զանազան ուտելիքներ ճարել:

3. ԶՕՐԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԵՐԴՈՒՄ

Խասքով քաղաքէն դուրս կը կազմուի զօրահանդէս, զօրքը աւետարանի վրայ և դրօշակը համբուրելով երդում կ'ընէ հաւատարիմ մնալ դատին և հայրենիքին:

Պուլկար գնդապետ Փրոթոկէրոֆը կը խօսի ազդու ճառ մը բացատրելով զինուորի կոչումը և պարտականութիւնը:

Իրիկունը օթէլի մը մէջ զինուորական անձեր և մեծաւորներ մեծ պանքեր կը սարքեն, որուն ներկայ կ'ըլլան պրիկատի ժեներալը և որուն կը հրաւիրուի նաեւ Անդրանիկը:

Պէտք էր յիշել այստեղ, որ միեւնոյն պրիկատի մէջ կը գտնուէր Թորգոմը, այն ատեն տակաւին սպայ և վաշտի հրամանատար:

Միջադէպ մը կը պատահի ճանապարհին զինուորներու և Թորգոմի միջև, կը պատմէ Արմէն Սիւնի իր գրքին մէջ:

Զինուորները կարգապահութենէ դուրս կ'ուզեն ջուր խմել, Թորգոմ կը հրամայէ կարգապահ ըլլալ:

Նորակոչ զինուորները չեն հասկնար անոր հրամանին կարեւորութիւնը և կը խմեն: Կը բացուի կռիւ Թորգոմի և մէկ քանի զինուորներու միջև:

Զինուորները կը յարձակին Թորգոմի վրայ, բայց միւս զինուորները կուգան և կը բաժնեն: Վրայ կը

ՏՕՔԹ. Հ. ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ
(ՀԱԼԷՊ)

Նախկին բժիշկ Միջագետքի Զինուորական հիւանդանոցներու եւ մասնագէտ ներքին եւ մանկանց հիւանդութիւններու

արագ, արմատական, խղճամիտ դարմանում:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 8—12 եւ 2—6 իր դարմանատան մէջ, Հալէպ Նեյալ թաղ, Թրամվայի ընկերութեան կայարան, թիւ 7

Բշ. եւ Ուրբաթ օրեր աղքատաց ձրի

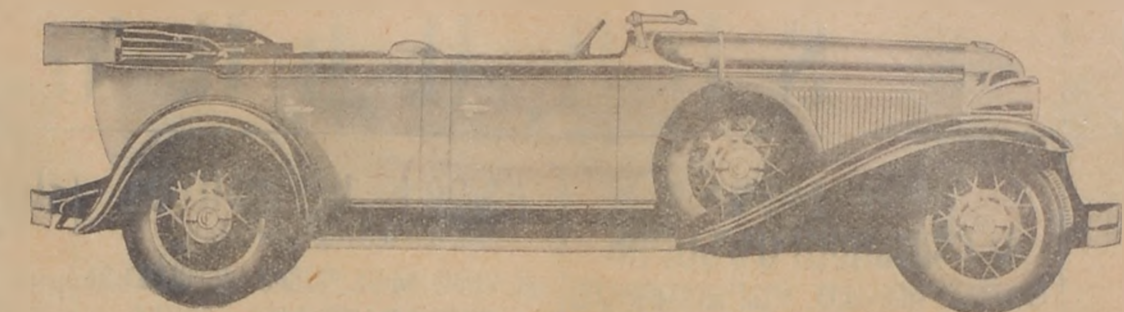

ԳՐԱՅՍԼԵՐ

աշխարհահռչակ իննձաշարժներն որոնք 6-8 սիլինտր ունին,

ԱՄԵՆԱՏՈԿՈՒՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ ՄԱՐՔԱՆԵՐՆ ԵՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱՅ ԵՒ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ:

ԳՐԱՅՍԼԵՐ ինքնաշարժներու մասնաւոր յատկութիւններն են՝

ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻՒՆ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ, ՉԱՓԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՆԳՍՏԱՒԷՏՈՒԹԻՒՆ.

Վճարման դիւրութիւններ կը տրուին.

ԳՐԱՅՍԼԵՐ օթոներու բոլոր կտորները պատրաստ կը գտնուին մեր վաճառատուններուն մէջ.

Լիբանանի, Սուրիոյ և Իրաքի ընդհանուր ներկայացուցչութիւն՝

NAAYEM MOTOR IMPORT Co. BEYROUTH B. P. 869, TÉL. 32—29

Հիւս. Սուրիոյ ներկայացուցիչներ՝ Գ. և Մ. ԱՋԻՐԵԱՆ, B. P. 202, Հալէպ

ՏՕՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԵՐԿԵՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat նախկին Interne եւ այժմ մնայուն ՍԻՄՆԻԿԻ յժէ Ֆրանսական հիւանդանոցի ԱՉՔԻ, ՔԹԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՅ հիւանդութիւններու բաժնին:

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 2—6

իր գլինիքին մէջ rue de Damas, No. 15

Հիւանդները ուզգակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի թուղթով:

Աղքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ.

ՏՕՔԹ. Գ. ՏԱՎՈՒՏԼԱՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Իր դարմանատունը հաստատած է, ՍԱՍՈՒՆ փողոց, Տօքթ. Եօզղաթեանի (ատամնաբոյժ) դարմանատան կից.

Ընդունելութեան ժամեր՝

կէսօրէ	առաջ	ժամը	8—12
»	վերջ	»	2—6

ՏՔԹ. Բ. ԳՈՒԼԱԳԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Կը դարմանէ գիտական ամենավերջին մեթոտներով, թոքերու, ստամոքսի, աղիներու լեարդի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ: Հին եւ նոր ջերմախտութիւնը իր բոլոր բարդութիւններով, ինչպէս նաեւ Ֆրանկախտ եւ մորթային հիւանդութիւններ:

Արագ, արմատական եւ բարեխիղճ դարմանում:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բացի կիրակիէ, իր նախկին դարմանատան մէջ. ժամը 8—12 եւ 2—6ու մասնաւոր ժամադրութեամբ.

Երեքշաբթի օրերը, ժամը 2—5 վկաեալ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒ ՁՐԻ

Ժօրժ Հաաեէ փողոց՝ թիւ 8

ՏՕՔԹ. ՍՈՒՔՐԱՏ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կ'ընդունի ամէն օր բացի կիրակիէն կէսօրէ առաջ 8—12 կէսօրէ վերջ 2-6

Հասցէ՝ Capucinներու եկեղեցիին կից Արդարութեան պալատին եառ.

Կարի եւ Ձեւագիտութեան Դասընթացք

Տիկին ՄԱՌԻ ԵՐԱՄԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԴԻՐԶԱԿՈՒՀԻ

ԲԱՐԻԶԷՆ ԵՒ ՎԱՇԻՆԿԹՕՆԷՆ

Կարի եւ ձեւագիտութեան մասնագիտուհի, Տիկին Մառի Երամեան կը վերադառնայ իր արհեստանոցը, Մեծ Սէրայի դիմացը Նօ. 78 տան երկրորդ արկը:

Երեք ամսուան միջոցին կը սորվեցնէ ամենավերջին նորաձեւութեամբ, կար եւ ձեւագիտութիւն իր բոլոր բարդութիւններով եւ արդիական միջոցներով, Droit-fils մեթոտով: Իր աշակերտուհիները կ'օժտէ Բարիզի աշխարհածանօթ Académie Daydou վկայականով.

ՏԱՊԱԳՐԱՏՈՒՆ

ԱՐՄԵՆԱԿ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆԻ "ԼԻՒՔՍ" ԱՐՄԵՆԱԿ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆԻ

Պատիւ ունիմ ծանուցանելու յարգոյ հասարակութեան՝ որ Սուգ-էլ-Պէզիրկանի տպագործատունս փոխադրած եմ՝ պէյրէթէի շէնքին ետեւ ՆԷՃԻՊ ԱԶՏԻՒԼ ՄԷԼԷՔ ՓՈՂՈՑ, (Վ.արդապետեանի վաճառատան դիմացը, Շիւքրիւ Ապուրէեիի նախկին վաճառատունը):

Մեծ խնամքով կը պատրաստենք, չափի վրայ եւ մեծաքանակ՝ տպիկ, բինամայ, ռօպ տը շամպր, քաշփուսիէ եւայլն, ամենավերջին նորաձեւութեամբ:

Ստացած ենք մեծ մեքենայ մը նաշակաւոր եւ վերջին նորոյթի ապրանքներու (պոպլին մեթախս եւայլն), որով կարող ենք ամենէն քմահաճ յաճախորդին ճաշակը գոհացնել:

Միշտ պատրաստ ունինք զանազան չափերու վրայ տպիկ եւ բինամայ, որոնք կը վաճառուին մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ:

Մեր սկզբունքն է ճշդապահութիւն եւ աժան վաճառում.

Մէկ այցելութիւն բաւական պիտի ըլլայ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան.

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք արտասահմանէն (Իրաք, Պաղեստին, Կիպրոս), եւ Սուրիոյ բոլոր օրջաններէն.

ՍԹԱՆՏԱՐՏ կօշիկները միշտ ամենալաւ, ամենադիմացկունն, ամենաժամանակակից եւ ամենագեղեցիկներն են.

Կեդրոնատեղի՝ ՆԱՃՃԱՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԽՈՍՐՈՎ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

(Տօքթ. իրաւագիտութեան)

ԿԸՍՏԱՆՁՆԷ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԴԱՏԵՐ

Ընկերակցութեամբ հանրածանօթ փաստաբան ՄԷԹՐ ԱԶԻԶ ԷԼ ՀԱՇԷՄԻ

Գրասենեակը բաց է կէսօրէ առաջ 9—12 կէսօրէ վերջ 3—6

Rue Allenby, Immeuble NESSOULI ՀԵՌԱՁԱՅՆ 1—28

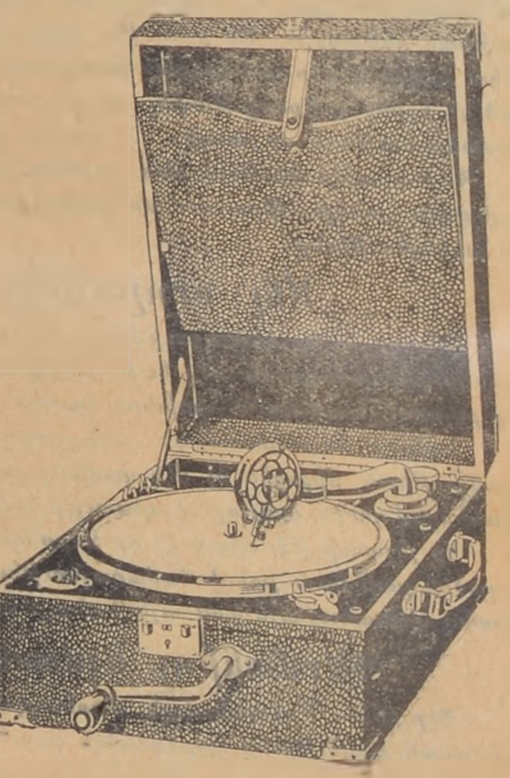

Տոկուն շինուած, Վայելուչ տեսք, Հնչուն եւ բնական ձայն Անոր յատկանիշներ՝

ՈՐՈՆՑՄՈՎ ԿԸ ՋԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՈԼԼՈ ՖՈՆՕՆԵՐԸ

Հրապարակի վրայ գտնուող բոլոր մարքաներու հետ կը մրցին Ապոլլօ ֆօնօները: Մանաւանդ վերջին նոր մօտէլները, որոնք հասած են արդէն, անգերազանցելի են իրենց տոկունութեամբ, վայելչութեամբ և մատչելի գիներով.

APOLLO GRAMOPHONE Co. L[td]
(of London)

ԱՓՈԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐԸ !!!

Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք

MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH

Փոքրադիծ եւ քօնսօլ՝ ամէն ձեւի, անմրցելի որակ եւ առաւելութիւններ գիւտամասչելի գին, վճարումի դիւրութիւն:

Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ Սուրիոյ, Պաղեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ Կիպրոսի.— ԳՈՒՐԳԷՆ ՍԻՆԱՆԵԱՆ

KOURKEN SINANIAN, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

ԳԱԲՐԻԷԼ Թ. ԹԷՐՋԵԱՆ

(ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ)

Հիմնուած 1921 ին Պոլիս-Բերա

Խիստ դիւրամատչելի պայմաններով կը կատարենք ամէն կարգի ելեկտրական լոյսի զետեղումներ (Intsallation), ինչպէս նաեւ մոթէօր եւ զանգեր:

Վաճառատունս կ'ստանձնէ նաեւ բոլոր ելեկտրագործիքներու նորոգութիւններ: Մասնաւոր ապասարկութիւն բնակարաններու ելեկտրա-նորոգման: Վաճառատուն Philips եւ Lux ելեկտր. լամբերու եւ ամէն տեսակ ելեկտրական պիտոյքներու:

Վճարման դիւրութիւններ.

Հասցէ — Վ. Ուզունեանի զրատան կից Պուրճ. B. P. 491

ՕԳՆԷ ԴՈՒՆ ՔԵԶԻ եւ ԱՍՏՂԸ ՔՈՒԶԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ
(L'ETOILE du FOYER)

Առեւտրական և երկրագործական ժողովրդային վարկի հաստատութիւն Անանուն ընկերութիւն.— դրամագլուխ՝ 3,000,000 ֆրնք. որ կրնայ 3.000,000,000 ֆրնք.ի բարձրացուիլ վարչական խորհուրդի պարզ որոշումով.

Կեդրոնատեղի.— 137 Boulevard Sebastopol - Paris

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Արեւելեան պետութեանց

Սավօյ Օթէլի շէնք, Պուրճ, Պէյրութ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

Ուղանդի պայմանագրութիւն

ՕԺԻՏ

Երաշխաւորեալ տոկոս 6%. Ասկէ զատ մասնակցութիւն ընկերութեան շահերուն.

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄ

Կալուածի վրայ փոխատուութիւնք՝ վճարելի 10—15—20 տարիէն. որոշուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել:

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը ներկայիս 75,000է աւելի անդամ ունի. Մինչեւ 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 500 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ.

Ամէն թղթակցութիւն ուղղել՝ B.P. 821, Beyrouth

174

հասնի գնդապետ Փրօթոկերովը և կը յանձնէ զինուորներէն մին, որ նախկին Մակեդոնական յեղափոխութեան ատեն իր հետ անցած էր մակեդոնական սահմանը.

4. ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄԸ

Շուտով մենք չեղուեցինք խճուղուց, որը տանում էր Կըռջալիից մինչև Գիւմուրջինա, և մտանք ձորերի և լեռների մէջ. Շարժւում էինք շատ դանդաղ, որովհետև մեր ստացած տեղեկութիւնների հիման վրայ թշնամին գտնւում էր ոչ հեռու մեզանից, իսկ բաշիբոզուկները ամէն տեղ կարող էին անհանգստացնել մեզ. Եւ արդարեւ, մի երկու երեք ժամ առաջ գնալուց յետոյ, յանկարծ գետի միւս կողմի սարի յետեւից դուրս եկան տաճիկներ և կրակեցին մեր վրայ. Իսկոյն դիրքեր բռնեցին մեր զինուորները, նոյնիսկ հարկ եղաւ դիմել թնդանօթների ուժին.

Բու՜մ, բա՛մ, բու՜մ, որոտում էին թնդանօթները. Հրացանաձգութիւնը շատ թեթև և կարճատեւ եղաւ, որովհետեւ բաշիբոզուկները թողեցին և փախան.

Ես մտել էի մի քարի յետեւ եւ կարդում էի ֆրանսերէն լեզուով մի գիրք.

Շուտով էլի սկսեցինք կամաց կամաց առաջ գնալ. Հասնելով շատ սըրընթաց Արդա գետին, զինուորները հանեցին իրենց ոտնամանները և վեր քաշեցին վարտիկները. բայց գետը շատ խոր լինելու պատճառով բոլորն էլ համարեա թրջուեցին, մինչեւ անգամ ես, որ ձիով էի.

Մութն արդէն ընկել էր և ոչինչ չէր երեւում, համարեա դա եղաւ պատճառը, որ գետի երկու ափերի վրայ գտնուող մարագները և գիւղական տները կիսայն

175

կրակուեցին համ լոյս անելու, համ էլ թրջած շորերը չորացնելու համար.

Բաւական ժամանակ տեւեց գետն անցնելը. Սարսափելի մութ էր գիշերը. Զնայելով դրան, շարունակեցինք մեր ճանապարհը, որն անցնում էր մի շատ նեղ և զառիվայր ձորի միջով. Ամեն մի քայլափոխի վրայ ստիպուած էինք լինում կանգ առնել, թնդանօթները և նրանց սնթերքները տեղափոխող ձիաններից շատերը վար էին ընկնում, կամ նրանց բեռն էր գլորւում, պէտք է սպասէինք ամէնքս էլ մինչեւ նորից բեռնեն և ապա կարաւանը շարժուի.

Կէս գիշերին հեռւում լսեցինք կանանց և երեխաների լաց, աղաղակ, իսկ յետոյ երեւացին ճրագներ և լսուեց շների հաչոց. Գիւղեր էին, որոնց բնակիչները փախչում էին անտառները և լեռները. բայց իզուր, որովհետև կամաւորների շղթան այնպէս էր առաջանում, որ հազիւ թէ մարդ կարողանար աննկատելի անցնել կամ փախչել.

Թնդանօթաձիգների սպան խնդրեց փոխ գնդապետին, որ կին և երեխայ չի սպանեն.... Մարդ ուղարկեց, որ հանգստացնի փախչողներին և համոզի վերադառնալ իրենց տները.

Որովհետև մենք անցել էինք որոշած ճանապարհը, ուստի կանգ առանք գիշերելու համար. Միայն միւս առաւօտը տեսայ, որ մենք գիշերել ենք մի փոքրիկ գիւղում, որի մէջ տղամարդիկ չէին երեւում.

Հենց որ պատրաստւում էինք առաջ գնալու, յանկարծ առաջին շղթաների կողմից լսուեցին հրացանի մի քանի ձայներ. չանցաւ մի քանի րոպէ, որ հրացանաձգութիւնը դարձաւ ընդհանուր, ուժեղացաւ այն աստիճան, որ նրան մասնակցեցին գնդակացիրները և թնդանօթները՝ իրար խառնելով իրենց որոտները.